

PM 2008: RI (Dnr 001-1691/2008)

Skyddet för samhällsviktig verksamhet (SOU 2008:50)

Remiss från Försvarsdepartementet

Remisstid 10 oktober 2008

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen av Skyddslagsutredningens betänkande "Skyddet för samhällsviktig verksamhet" (SOU 2008:50) överlämnas och åberopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Regeringen har givit en särskild utredare i uppdrag att se över lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar och den därtill hörande förordningen om skydd för samhällsviktiga anläggningar. Ett huvudsyfte med utredningsuppdraget att se över lagstiftningen är att modernisera regleringen. Sedan den nuvarande lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. antogs har det skett genomgripande förändringar i det säkerhetspolitiska läget i omvärlden. I utredningsuppdraget har ingått att särskilt se över lagstiftningens tillämpningsområde; uppdraget har innefattat *skyddsändamålen*, det vill säga vilka säkerhetshot det finns att skydda sig mot och vad för slags verksamheter som ska skyddas, det vill säga vilka anläggningar och områden som ska kunna beslutas som *skyddsobjekt*.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak bakom betänkandet av skyddslagsutredningen. Den ökade sårbarheten inom vitala samhällsområden, i förening med framväxten av nya hot gör det nödvändigt att ge skyddslagstiftningen ett vidare tillämpningsområde både i fråga om vad det är som ska skyddas (skyddsobjekt) och mot vad (skyddsändamålen). Frågorna om skyddsobjekt och skyddsändamål är korresponderande och ska därför bedömas som en helhet och i ett sammanhang. Det handlar om att anpassa lagstiftningen till de omvärldsförändringar som har skett sedan den nuvarande lagstiftningen tillkom, därför är det viktigt att större fokus nu lagts på viktiga civila samhällsfunktioner.

Stadsledningskontoret ställer sig bakom utredningens förslag om

- att kommunala inrättningar för ledning och styrning ska erbjudas skydd för motsvarande verksamhet som statlig, kommunerna har efter hand fått en allt

viktigare roll när det gäller att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter och i samhällets krishantering. Motsvarande gäller för kommunal ledning och styrning av specifik karaktär, t.ex. vattenförsörjning, elförsörjning, infrastruktur/transporter, hamnskydd m.m.

- att för särskilt störningskänsliga skyddsobjekt ställa krav på extra skyddsåtgärder i form av fysiskt-tekniskt skydd
- att radiokommunikationssystemet Rakel har ett sådant skyddsintresse så att systemet bör komma ifråga som skyddsobjekt
- att grov, organiserad brottslighet bör föras in under lagens skyddsändamål
- att de nuvarande beslutsorganen och dess inbördes beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt och skyddsvakter behålls i allt väsentligt
- att beslut om skyddsobjekt förenas med föreskrifter för särskilt störningskänslig samhällsviktig verksamhet
- att beslut om skyddsobjekt inom bl.a. området teknisk infrastruktur, krishantering och totalförsvarets civila delar i regel ska vara tidsbegränsade
- att enhetliga och tydliga kvalifikationskrav och bedömningskriterier läggs fast för godkännande av skyddsvakt. Likaså gäller för bestämmelser om återkallelse av godkännande som skyddsvakt.

Mina synpunkter

Jag instämmer med stadsledningskontorets synpunkter och föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen av Skyddslagsutredningens betänkande ”Skyddet för samhällsviktig verksamhet” (SOU 2008:50) överlämnas och åberopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 18 september 2008

STEN NORDIN

Bilaga

Sammanfattning av Skyddslagsutredningens betänkande ”Skyddet för samhällsviktig verksamhet” (SOU 2008:50)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Genom regeringsbeslut den 25 januari 2007 gavs en särskild utredare i uppdrag att se över lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar och den därtill hörande förordningen (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar. Ett huvudsyfte med utredningsuppdraget att se över lagstiftningen är att modernisera regleringen. Sedan den nuvarande lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. antogs har det skett genomgripande förändringar i det säkerhetspolitiska läget i omvärlden. I utredningsuppdraget har ingått att särskilt se över lagstiftningens tillämpningsområde; uppdraget har innefattat *skyddsändamålen*, det vill säga vilka säkerhetshot det finns att skydda sig mot och vad för slags verksamheter som ska skyddas, det vill säga vilka anläggningar och områden som ska kunna beslutas som *skyddsobjekt*.

I direktiven har ett antal specialfrågor pekats ut som särskilt har övervägts, bland annat behovet av skydd mot grövre brottslighet som kan föreligga för vissa samhällsnyttiga verksamheter. Härutöver har prövats om lagstiftningen bör användas för att stärka skyddet för transporter av och hanteringen i övrigt i samhället av sedlar och mynt. En angränsande fråga har varit om huruvida fordon bör kunna förklaras som skyddsobjekt. Till de angivna specialfrågorna som utretts hör den beslutsstruktur som ska gälla för beslut om skyddsobjekt och beslut om godkännande av skyddsvakter, det vill säga den personal som vid sidan av poliser har att bevaka skyddsobjekt. Betydelsen av det ökande beroendet av informationsteknik samt de sårbarheter och risker som informationstekniken innebär för skyddsobjekten har beaktats.

Betänkandets huvudsakliga slutsatser och förslag

De viktigaste slutsatserna och förslagen gällande *skyddsobjekt* är:

- De nuvarande civila skyddsobjekten behålls i huvudsak oförändrade, dock med förtydliganden både i sak och språkligt. Också några mer påtagliga sakliga förändringar föreslås både i inskränkande och utvidgande riktning.
- Som nya möjliga skyddsobjekt föreslås anläggningar inom området allmän ordning och säkerhet (polishus och fängelser) samt anläggningar som används för landets försörjning med sedlar och mynt (depåer för kontantförvaring m.m.)
- Ledning och styrning av kommunal verksamhet tas med i uppräknningen av möjliga skyddsobjekt.
- Statliga förvaltningsbyggnader tas bort som skyddsobjekt och ersätts av mer preciserade beskrivningar med koppling till ledning och styrning av statlig verksamhet.
- I likhet med idag ska statschefens residens och bostäder samt statsministerns bostäder kunna beslutas som skyddsobjekt, liksom byggnader, andra anläggningar och områden för ”energiförsörjning, vattenförsörjning, transporter och försvarsindustriella mål”.
- Som idag ska militära fartyg och luftfartyg kunna vara skyddsobjekt, liksom byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller

nyttjanderätt till och som disponeras av Försvarmakten och andra försvarsmyndigheter.

- Nytt är att stridsfordon och andra militära fordon ska kunna vara skyddsobjekt.
- Vidare görs begränsade utvidgningar när det gäller möjligheterna att göra övningsområden till skyddsobjekt både för inhemska verksamheter och inom ramen för internationellt samarbete.
- Under höjd beredskap ska järnvägstransporter som är av betydelse för totalförsvaret kunna beslutas som skyddsobjekt.
- Andra motorfordon än militära lämpar sig inte att vara skyddsobjekt.
- I övrigt görs anpassningar till utvecklingen i samhället och till nya begrepp.

De viktigaste slutsatserna och förslagen gällande *skyddsändamål* är:

- De nuvarande ändamålen att bereda skydd mot säkerhetsshotande verksamheter i form av sabotage, terrorism, spioneri m.m. behålls.
- Utvecklingen och utbredningen av den grova, organiserade brottsligheten gör att den bör föras in under lagens skyddsändamål. Systemhotande brottslighet i dess mer självständiga form bör inte vara ett eget skyddsändamål.
- Nuvarande ändamålet att skydda allmänheten mot faror av militär verksamhet behålls. Däremot utvidgas inte ändamålet till att gälla civil verksamhet.

De viktigaste slutsatserna och förslagen gällande *skyddet av ett skyddsobjekt* är:

- Skyddslagstiftningens nuvarande bestämmelser om det rättsliga skyddet för skyddsobjekten, liksom bevakningspersonalens särskilda befogenheter, behålls oförändrade.
- För att stärka främst skyddet för elektroniska kommunikationer införs en möjlighet att för särskilt störningskänsliga skyddsobjekt ställa krav på extra skyddsåtgärder i form av visst fysiskt-tekniskt skydd.

De viktigaste slutsatserna och förslagen gällande *beslutsstrukturen* är:

- De nuvarande beslutsorganen och deras inbördes beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt och skyddsvakter behålls i allt väsentligt.
- Beslut om skyddsobjekt för militära fordon fattas av Försvarmakten. Likaså föreslås Försvarmakten besluta om skyddsobjektsstatus för järnvägstransporter under höjd beredskap.
- Ett beslut om skyddsobjekt kan förenas med föreskrifter om extra skyddsåtgärder för särskilt störningskänslig samhällsviktig verksamhet.
- Beslut om skyddsobjekt inom bl.a. området teknisk infrastruktur, krishantering och totalförsvarets civila delar i övrigt ska i regel vara tidsbegränsade. Uttryckliga bestämmelser införs om omprövning av skyddsobjektsbeslut och om skyldighet för objektsägare m.fl. att svara för skyddet av objektet och för att skyltning om skyddsobjektet sker. Objektsägaren ska underrätta beslutsmyndigheten om förutsättningarna för beslutet har ändrats i väsentlig mån.

- Enhetliga och tydliga kvalifikationskrav och bedömningskriterier läggs fast för godkännande som skyddsvakt. Bestämmelser om återkallelse av godkännande som skyddsvakt införs.

De viktigaste slutsatserna och förslagen gällande *överklaganden* är:

- Utöver den nuvarande möjligheten att överklaga beslut om godkännande som skyddsvakt införs en möjlighet att överklaga beslut i fråga om skyddsobjekt. Beslut som får överklagas är beslut om att inrätta skyddsobjekt, beslut om vilka särskilda förbud som ska gälla vid sådana samt beslut om extra skyddsåtgärder. Beslut som fattas av regeringen ska dock undantas från den ordningen.

De viktigaste slutsatserna och förslagen gällande *militära skyddsområden* är:

- Några på skyddsintressen grundande skäl för att behålla systemet med militära skyddsområden finns inte längre. De har spelat ut sin roll för det militära försvaret. De militära skyddsområdena föreslås därför bli avskaffade.

Övrigt i betänkandet:

- Förslagen i betänkandet har inte bedömts inverka menligt på de grundläggande fri- och rättigheter som är av intresse i sammanhanget. Förslagen har i praktiken inte bedömts innebära några ökade kostnader för skyddsobjektsägare.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret. Inom stadsledningskontoret har ärendet beretts av staben.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak bakom betänkandet av skyddslagsutredningen. Den ökade sårbarheten inom vitala samhällsområden, i förening med framväxten av nya hot gör det nödvändigt ge skyddslagstiftningen ett vidare tillämpningsområde både i fråga om vad det är som ska skyddas (skyddsobjekt) och mot vad (skyddsändamålen). Frågorna om skyddsobjekt och skyddsändamål är korresponderande och ska därför bedömas som en helhet och i ett sammanhang. Det handlar om att anpassa lagstiftningen till de omvärldsförändringar som har skett sedan den nuvarande lagstiftningen tillkom, därför är det viktigt att större fokus lagts på viktiga civila samhällsfunktioner.

En moderniserad lagstiftning ska ge rättsliga förutsättningar för ett kvalificerat skydd för vissa angivna samhällsviktiga verksamheter/anläggningar mot vissa slag av antagonistiska hot och risker genom främst ett verksamt fysiskt tillträdesskydd kombinerat med ett antal befogenheter för dem som svarar för bevakning och skydd. Därför är det viktigt att lagstiftningen blir ett fungerande komplement till andra regleringar med liknande eller angränsande syften.

Skyddsobjekt för kommunal ledning och styrning

Stadsledningskontoret ställer sig bakom utredningens förslag om att kommunala inrättningar för ledning och styrning ska kunna erbjudas skydd för motsvarande verksamhet som statlig, kommunerna har efter hand fått en allt viktigare roll när det gäller att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter och i samhällets krishantering. Motsvarande gäller för kommunal ledning och styrning av specifik karaktär, t ex vattenförsörjning, elförsörjning, infrastruktur/transporter, hamnskydd mm.

Elektronisk kommunikation

Elektronisk kommunikation omfattar telefoni, datakommunikation samt radio och TV. Dessa tre sektorer växer gradvis samman genom den tekniska utvecklingen, inte minst till följd av standardiseringen av infrastrukturer och tekniker för överföring av kommunikation. I betänkandet framförs möjligheten att för särskilt störningskänsliga skyddsobjekt ställa krav på extra skyddsåtgärder i form av fysiskt-tekniskt skydd vilket stadsledningskontoret instämmer i. I betänkandet framgår att begreppet elektroniska kommunikationer täcker in befintliga anläggningar, system och installationer av skilda slag och även nya företeelser som den tekniska utvecklingen ger möjligheter till. Ett sådant exempel är radiokommunikationssystemet Rakel (Radiokommunikation för effektiv ledning). Rakel ska stödja samhällsviktiga verksamheter i vardag som i kris. Rakel faller in under begreppet elektroniska kommunikationer men det gör även anläggningar och andra installationer som bär upp systemet (växlar, basstationer och förbindelser). Stadsledningskontoret delar uppfattningen om att detta har ett sådant skyddsintresse så att systemet bör komma ifråga som skyddsobjekt.

Grov, organiserad brottslighet

Utvecklingen och utbredningen av den grova organiserade brottsligheten utgör en potentiell fara för säkerheten för vitala samhällsfunktioner. Stadsledningskontoret delar uppfattningen om att grov, organiserad brottslighet bör föras in under lagens skyddsändamål. Systemhotande brottslighet kan vara en del i den kriminalitet som den grova, organiserade brottsligheten står för. Sådana situationer ryms under det föreslagna skyddsändamålet grov, organiserad brottslighet enligt utredningen. Dock menar utredningen att systemhotande brottslighet i dess mer självständiga form inte ska omfattas av lagens skyddsändamål. Detta förklaras med att det i extrema fall av systemhotande brottslighet till och med kan definieras som terroristbrott och därmed faller under det skyddsändamålet.

Beslutsstrukturen

De nuvarande beslutsorganen och dess inbördes beslutanderätt i frågor om skyddsobjekt och skyddsvakter föreslås behållas i allt väsentligt enligt utredningen. Stadsledningskontoret delar denna uppfattning liksom att ett beslut om skyddsobjekt kan förenas med föreskrifter för särskilt störningskänslig samhällsviktig verksamhet. Stadsledningskontoret instämmer även i att beslut om skyddsobjekt inom bl a området teknisk infrastruktur, krishantering och totalförsvarets civila delar i regel ska vara tidsbegränsade.

Kvalifikationskrav och bedömningskriterier för skyddsvakt

Avslutningsvis menar stadsledningskontoret att det är angeläget med enhetliga och tydliga kvalifikationskrav och att bedömningskriterier läggs fast för godkännande av skyddsvakt. Likaså gäller för bestämmelser om återkallelse av godkännande som skyddsvakt.